

به نام خدا
طرح دوره دانشکده بهداشت و ایمنی
دفتر توسعه آموزش

تاریخ تنظیم: 1405/6/30

نام دوره (درس)		مقطع و رشته جمعیت هدف:
سلامت نونهالان، نوجوانان، جوانان و بهداشت مدارس		کارشناسی بهداشت عمومی
کد درس / دروس پیشی نیاز:		مکان برگزاری:
کد درس: 25 پیشی نیاز: آناتومی 01 / فیزیولوژی 02 / آشنایی با معاینه فیزیکی و آزمون های تشخیصی 15		دانشکده بهداشت / کلاس درس
گروه آموزشی متولی: بهداشت عمومی		
تعداد کل واحد درس: 3		کل مدت زمان تدریس: ساعت
		60
تعداد واحد به تفکیک نظری 2/5 عملی 0/5		عملی 17 نظری 43
روز/ساعت کلاس: شنبه 8-10 / 15-17		
شرح دوره:		
هدف این درس آشنایی دانشجویان با راهبردهای ارتقاء سلامت دانش آموزان، نوجوانان و جوانان و نیز چگونگی سنجش و ارتقاء سلامت جوانان و نوجوانان می باشد.		
هدف کلی دوره:		
با توجه به اینکه جمعیت کثیری از منابع انسانی در رده سنی نوجوانان و جوانان در محیط های آموزشی به عنوان یکی از مهمترین منابع توسعه ی کشور محسوب می شوند، لازم است در این درس سلامت و بیماری در گروه سنی ۷ تا ۱۸ سال به دانشجویان رشته بهداشت عمومی ارائه شود و به بررسی ابعاد مختلف سلامت و بیماری در نوجوانان و جوانان و برنامه ها و سیاست های کشوری و منطقه ای و بین المللی در این خصوص و راهکارهای عملی ارتقاء سلامت دانش آموزان، نوجوانان و جوانان می پردازد.		
اهداف اختصاصی دوره (رفتاری): از فراگیر انتظار می رود در پایان دوره آموزشی بتواند:		
حیطه شناختی: - تعریف سلامت نوجوانان، جوانان و دانش آموزان را بیان می کند. - اهمیت سلامت این گروه سنی را در توسعه کشور شرح می دهد. - شاخص های سلامت نوجوانان و جوانان را نام می برد. - تفاوت سلامت نوجوانان با سایر گروه های سنی را تحلیل می کند. - ویژگی های جسمی دوره نوجوانی و جوانی را توضیح می دهد. - تغییرات فیزیولوژیکی این دوره را شرح می دهد. - نقش عوامل هورمونی در بلوغ را بیان می کند. - ویژگی های روانی دوره نوجوانی و جوانی را توضیح می دهد. - ویژگی های عاطفی دوره نوجوانی و جوانی را توصیف می کند. - چالش های روانی-اجتماعی این دوره را تحلیل می کند. - مراحل تکامل در سنین ۵ تا ۱۸ سالگی را توصیف می کند. - تغییرات جسمی و شناختی هر مرحله را توضیح می دهد. - نیازهای بهداشتی هر مرحله سنی را بیان می کند.		

- تغییرات اجتماعی و عاطفی هر مرحله را توضیح می‌دهد.
- عوامل مؤثر بر تکامل را تحلیل می‌کند.
- اختلالات تکامل را نام می‌برد.
- مفهوم غربالگری در مدرسه را تعریف می‌کند.
- انواع معاینات غربالگری (بینایی، شنوایی، قد و وزن، سلامت روان) را نام می‌برد.
- نحوه انجام معاینات غربالگری را توضیح می‌دهد.
- مفهوم بلوغ را تعریف می‌کند.
- مراحل بلوغ را توضیح می‌دهد.
- اختلالات بلوغ (بلوغ زودرس، دیررس) را نام می‌برد.
- پیامدهای روانی-اجتماعی اختلالات بلوغ را تحلیل می‌کند.
- مفهوم مشاوره و مراقبت پیش از بارداری را تعریف می‌کند.
- اهمیت مراقبت پیش از بارداری را در سلامت مادر و کودک توضیح می‌دهد.
- اجزای مراقبت پیش از بارداری را نام می‌برد.
- نحوه ارائه مشاوره به نوجوانان و جوانان را شرح می‌دهد.
- گروه‌های کودکان نیازمند مراقبت‌های خاص (بیماری‌های مزمن، معلولیت‌ها، اختلالات یادگیری) را نام می‌برد.
- نیازهای بهداشتی این کودکان را توضیح می‌دهد.
- راهکارهای مراقبتی در محیط مدرسه را شرح می‌دهد.
- مفهوم ارجاع و پیگیری را تعریف می‌کند.
- مراحل ارجاع موارد خاص به سطوح بالاتر را توضیح می‌دهد.
- نحوه پیگیری موارد ارجاع شده را شرح می‌دهد.
- نقش دانش‌آموزان در ارتقای بهداشت مدارس را توضیح می‌دهد.
- نقش معلمین در ارتقای بهداشت مدارس را شرح می‌دهد.
- راهکارهای مشارکت دانش‌آموزان و معلمین را تحلیل می‌کند.
- مفهوم فعالیت بدنی و اهمیت آن را در سلامت نوجوانان و جوانان توضیح می‌دهد.
- روش‌های ارزیابی فعالیت بدنی را نام می‌برد.
- اصول طراحی برنامه‌های تمرینی متناسب با سن را شرح می‌دهد.
- عوامل بروز حوادث ترافیکی در نوجوانان و جوانان را نام می‌برد.
- راهکارهای پیشگیری از حوادث ترافیکی را توضیح می‌دهد.
- اقدامات مراقبتی پس از حوادث ترافیکی را شرح می‌دهد.
- نیازهای تغذیه‌ای دوره نوجوانی و جوانی را تعریف و توضیح دهد.
- شاخص‌های پایش رشد را شرح دهد.
- علل و پیامدهای سوءتغذیه، کم‌خونی، چاقی و اختلالات خوردن را تحلیل کند.
- الگوهای تغذیه‌ای سالم و ناسالم در نوجوانان را مقایسه کند.
- برنامه‌های مکمل‌یاری را توضیح دهد.
- اجزای ارزیابی جامع سلامت (تن‌سنجی، تغذیه، فعالیت بدنی، سلامت روان، سلامت اجتماعی، اختلالات خونی، بینایی، شنوایی، تیروئید، دخانیات، پدیکلوز، گال، اختلالات اسکلتی-عضلانی و ارگونومی) را توضیح دهد.
- اهمیت هر یک از اجزای ارزیابی را در پیشگیری و تشخیص زودهنگام تحلیل کند.
- روش‌های غربالگری و ابزارهای استاندارد هر حوزه را مقایسه کند.
- یافته‌های غیرطبیعی هر حوزه را طبقه‌بندی و تفسیر کند.

- مفهوم خودمراقبتی، سطوح و ابعاد آن را تعریف کند.
- نقش خودمراقبتی در پیشگیری از بیماری‌ها و ارتقای سلامت نوجوانان را توضیح دهد.
- مهارت‌های خودمراقبتی (بهداشت فردی، بهداشت قاعدگی، تغذیه، فعالیت بدنی، مدیریت استرس، کمک‌های اولیه) را فهرست کند.
- علائم هشداردهنده نیاز به مراجعه به پزشک را شرح دهد.
- اهداف، استراتژی‌ها و اجزای برنامه کشوری سلامت نوجوانان و جوانان را توضیح دهد.
- ساختار ارائه خدمات در مدارس و مراکز بهداشتی را شرح دهد.
- نقش همکاری بین‌بخشی (آموزش و پرورش، بهداشت، رسانه، خانواده) را تحلیل کند.
- شاخص‌های پایش و ارزشیابی برنامه را معرفی کند.
- اختلالات رفتاری شایع در سنین شامل بیش‌فعالی، اضطراب، افسردگی، امتناع از مدرسه‌ها را تعریف کند.
- عوامل خطر و محافظتی اختلالات رفتاری را تحلیل کند.
- ابزارهای غربالگری سلامت روان در مدارس را معرفی کند.
- شیوع و الگوهای سوء مصرف مواد در نوجوانان و جوانان را توضیح دهد.
- انواع مواد، علائم مصرف و عوارض آن را شرح دهد.
- عوامل خطر و محافظتی مصرف مواد را تحلیل کند.
- راهبردهای پیشگیری مدرسه‌محور و خانواده‌محور را مقایسه کند.
- الگوی ارزیابی دوره‌ای سلامت نوجوانان و مدارس را توضیح دهد.
- طبقه‌بندی اقدامات پیشگیری، درمان، مشاوره، پیگیری و ارجاع را شرح دهد.
- معیارهای ارجاع فوری و غیرفوری را تحلیل کند.
- مدارک و فرم‌های استاندارد ارجاع و پیگیری را معرفی کند.
- وضعیت سلامت روانی دانش‌آموزان در ایران را بر اساس داده‌های ملی توضیح دهد.
- مسائل شایع نوجوانان ایرانی (فشار تحصیلی، مشکلات خانوادگی، هویت‌یابی، اعتیاد به اینترنت، اضطراب اجتماعی) را تحلیل کند.
- عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر سلامت روان را شرح دهد.
- برنامه‌ها و سیاست‌های موجود در ایران را معرفی کند.
- انواع خشونت مدرسه‌ای (قلدری، ارباب، سرکوب، خشونت فیزیکی، کلامی، سایبری) را تعریف کند.
- شیوع، عوامل خطر و پیامدهای روانی، اجتماعی و تحصیلی خشونت را تحلیل کند.
- قوانین، مقررات و اصول اخلاقی مرتبط را توضیح دهد.
- برنامه‌های پیشگیری و مداخله ضد قلدری را مقایسه کند.

حیطه عاطفی

- نسبت به اهمیت سلامت نوجوانان و جوانان آگاهی نشان می‌دهد.
- نسبت به تفاوت‌های فردی نوجوانان احترام و پذیرش نشان می‌دهد.
- در تعامل با نوجوانان همدلی و احترام نشان می‌دهد.
- نسبت به اهمیت غربالگری در شناسایی زود هنگام مشکلات آگاهی نشان می‌دهد.
- نسبت به اهمیت مراقبت پیش از بارداری آگاهی نشان می‌دهد.
- نسبت به حساسیت‌های دوران بلوغ احترام و همدلی نشان می‌دهد.
- در تعامل با کودکان نیازمند مراقبت‌های خاص همدلی و احترام نشان می‌دهد.
- در بحث‌های گروهی مربوط به مشارکت دانش‌آموزان و معلمان مشارکت می‌کند.
- نقش مشارکت دانش‌آموزان و معلمان را در ارتقای سلامت مدارس ارج می‌نهد.
- نقش فعالیت بدنی را در ارتقای سلامت نوجوانان و جوانان ارج می‌نهد.
- نسبت به اهمیت پیشگیری از حوادث ترافیکی آگاهی نشان می‌دهد.

- به مفاهیم تغذیه سالم در دوره نوجوانی ارزش بدهد.
- نسبت به اختلالات خوردن و فشارهای اجتماعی مرتبط با تصویر بدن حساس شود.
- به مفاهیم مطرح شده در مورد استقلال و مسئولیت‌پذیری نوجوان در حفظ سلامت خود ارزش بدهد.
- نسبت به موانع فرهنگی و اجتماعی خودمراقبتی نوجوانان و جوانان حساس شود.
- نقش خود را به‌عنوان مدافع سلامت نوجوانان در مدارس بپذیرد.
- نسبت به کاهش انگ‌زنی اختلالات روانی در مدرسه متعهد شود.
- با دانش‌آموزان دارای اختلال رفتاری همدلی و پذیرش نشان دهد.
- به موضوعات مطرح شده در کلاس در خصوص پیشگیری از مصرف مواد به‌عنوان اولویت سلامت نوجوانان ارزش بدهد.
- نسبت به عوامل اجتماعی و روانی مؤثر بر مصرف مواد حساس شود.
- نسبت به خشونت مدرسه‌ای حساسیت و عدم تحمل نشان دهد.
- مفاهیمی مانند شجاعت مداخله و دفاع از دانش‌آموزان آسیب‌پذیر را ارزش‌گذاری کند.

حیطه روانی - حرکتی

- ارزیابی رشد و تکامل کودکان و نوجوانان را بر اساس معیارهای استاندارد بر روی همکلاسی انجام می‌دهد.
- غربالگری اختلالات تکامل را با استفاده از ابزارهای استاندارد بر روی همکلاسی انجام می‌دهد.
- معاینات غربالگری ساده (قد، وزن، بینایی) را بر روی همکلاسی انجام می‌دهد.
- نحوه ثبت و گزارش نتایج غربالگری را اجرا می‌کند.
- ارزیابی مراحل بلوغ را برای یک مراجعه‌کننده فرضی انجام می‌دهد.
- مهارت‌های مشاوره پیش از بارداری را در سناریوهای شبیه‌سازی شده اجرا می‌کند.
- یک جلسه مشاوره پیش از بارداری را در سناریوهای شبیه‌سازی شده اجرا می‌کند.
- برنامه مراقبتی برای کودکان نیازمند مراقبت‌های خاص در مدرسه را طراحی می‌کند.
- فرآیند ارجاع و پیگیری یک مورد خاص را در سناریوهای شبیه‌سازی شده اجرا می‌کند.
- فرم‌های ارجاع و پیگیری را تکمیل می‌کند.
- ارزیابی فعالیت بدنی دانش‌آموزان را با استفاده از ابزارهای استاندارد برای همکلاسی انجام می‌دهد.
- یک برنامه تمرینی متناسب با سن و شرایط دانش‌آموزان طراحی و اجرا می‌کند.
- کمک‌های اولیه در حوادث ترافیکی را در سناریوهای شبیه‌سازی شده اجرا می‌کند.
- در اتاق پراتیک، یک جلسه آموزش خودمراقبتی برای جوانان و نوجوانان طراحی و اجرا می‌کند.
- انجام مصاحبه اولیه سلامت روان به صورت دمو در اتاق پراتیک انجام دهد.
- پرسشنامه‌های غربالگری (اضطراب، افسردگی، عملکرد اجتماعی) را برای یک مراجعه‌فرضی تکمیل نماید.
- قد، وزن، دور کمر، دور بازو و ضخامت چین پوستی را برای همکلاسی اندازه‌گیری کند.
- BMI و صدک را برای همکلاسی خود محاسبه کند.
- یادآمد ۲۴ ساعته و بسامد خوراک را برای همکلاسی خود تکمیل و تحلیل کند.
- به صورت یک مشاوره فرضی، شرح حال کامل از نوجوان/جوان در خصوص مشکلات رفتاری بگیرد.
- سوابق پزشکی و خانوادگی را برای یک کیس فرضی اخذ و ثبت کند.
- معاینه و غربالگری بینایی و شنوایی را انجام دهد.
- وضعیت تیروئید، علائم کم‌خونی و اختلالات خونی را ارزیابی کند.
- مصرف دخانیات و مواجهه با دود را بررسی و ثبت کند.
- پدیکلوز و گال را شناسایی و اقدام اولیه را انجام دهد.
- ارزیابی ارگونومی و اختلالات اسکلتی-عضلانی دانش‌آموزان را انجام دهد.
- فرم ارزیابی جامع سلامت را تکمیل و تفسیر کند.

اساتید دوره:			
نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	Email	میزان (درصد) مشارکت
رقیه باقری	استادیار	Rog.bagheri@uswr.ac.ir	50 (درصد)
مرضیه لطیفی	استادیار	1055latifi@gmail.com	50 درصد

وظایف و انتظارات از دانشجو:	
1	حضور به موقع و منظم در کلاس
2	مشارکت فعال در بحث های کلاسی و نقش های محوله
3	انجام تکالیف محوله توسط مدرس در طول جلسات و پایان ترم (تحلیل سناریو، گزارش مشاوره)
4	مطالعه منابع معرفی شده قبل از جلسات و در امتحان پایان ترم

روش آموزشی:	
■ حضوری	■ مجازی
■ ترکیبی	
روش های یاددهی - یادگیری:	
■ یادگیری با رویکرد سخنرانی بازخوردی	☐ یادگیری سیار
■ یادگیری مبتنی بر حل مسئله	■ کلاس وارونه
■ یادگیری در گروه های کوچک	■ یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
☐ یادگیری اکتشافی هدایت شده	■ یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
☐ سایر ، نام ببرید: یادگیری مبتنی بر شبیه سازی (انجام مراقبتهای نوجوانان در اتاق پراتیک، نرم افزار ثبت)	
وسایل کمک آموزشی:	
■ وایت برد	■ پروژکتور اسلاید
☐ سایر ، نام ببرید:	

نحوه ارزشیابی دانشجویان:		
روش ارزشیابی	دکتر باقری	دکتر لطیفی
حضور و مشارکت فعال	10	10
انجام بموقع تکالیف	15	20
ارائه کلاسی	15	20
آزمون میان ترم	20	-
آزمون پایان ترم	40	50
☐ سایر، نام ببرید:		
نوع آزمون:		
■ چهار گزینه ای	■ تشریحی	☐ جورکردنی گسترده
■ درست - نادرست	■ کوتاه پاسخ	☐ سایر، نام ببرید:

محتوی آموزشی دوره			
جلسه	عنوان یا موضوع	روش برگزاری حضور / مجازی	مدرس / مدرسین
1	تعریف و اهمیت سلامت نوجوانان، جوانان و دانش آموزان	حضور	باقری
2	ویژگی های جسمی، روانی و عاطفی دوره نوجوانی و جوانی (1)	حضور	باقری
3	ویژگی های جسمی، روانی و عاطفی دوره نوجوانی و جوانی (2)	حضور	باقری
4	تکامل در مراحل مختلف سنین 18-5 سالگی (1)	حضور	باقری
5	تکامل در مراحل مختلف سنین 18-5 سالگی (1)	حضور	باقری
6	معاینات غربالگری در مدرسه	عملی	کاردانشجویی / باقری
7	بلوغ، پیامدها و اختلالات آن	حضور	باقری
8	مشاوره و مراقبت پیش از بارداری	حضور	باقری
9	کودکان نیازمند مراقبت های خاص در مدرسه	حضور	باقری
10	نحوه ارجاع و پیگیری موارد خاص	عملی	کاردانشجویی / باقری
11	معاینات غربالگری در مدرسه	عملی	کاردانشجویی / باقری
12	نقش مشارکت دانش آموزان و معلمان در ارتقای سطح بهداشت مدارس	حضور	باقری
13	ارزیابی فعالیت بدنی و اجرای برنامه های تمرینی	عملی	کاردانشجویی / باقری
14	حوادث ترافیکی و مرگ و میر ناشی از آن و مراقبت	حضور	باقری
15	تغذیه و پایش رشد نوجوانان و جوانان	حضور	لطیفی
16	ارزیابی های دوره ای شامل گرفتن شرح حال و سوابق پزشکی	عملی	کاردانشجویی / لطیفی
17	تن سنجی با معیارهای وزن برای قد	عملی	کاردانشجویی / لطیفی
18	خود مراقبتی در نوجوانان و جوانان	حضور	لطیفی
19	برنامه کشوری سلامت نوجوانان و جوانان و بهداشت مدارس	حضور	لطیفی
20	کلیاتی درباره سلامت روانی دانش آموزان و مسائل نوجوانان در ایران	حضور	لطیفی
21	مراقبتهای سلامت روان در مدارس و اختلالات رفتاری در سنین مدرسه	حضور	لطیفی
22	سلامت روان و سوء مصرف مواد در نوجوانان و جوانان	حضور	لطیفی
23	آشنایی با الگو و روشهای ارزیابی دوره ای طبقه بندی اقدامات پیشگیری و درمانی مشاوره پیگیری ارجاع در برنامه سلامت نوجوانان و مدارس	بحث گروهی / حضور	لطیفی
24	خود مراقبتی و آموزش به نوجوانان و جوانان / ارزیابی سلامت روان و اجتماعی	عملی	کاردانشجویی / لطیفی
25	خشونت علیه کودکان در مدرسه در همه اشکال آن شامل قلدری ارعاب و سرکوب	حضور	لطیفی

26	ارزیابی جامع سلامت نوجوانان جوانان و دانش آموزان (ارزیابی فعالیت بدنی، سلامت روان، سلامت اجتماعی، اختلالات خونی، تن سنجی و ارزیابی الگوی تغذیه، سلامت اجتماعی، اختلالات اسکلتی و عضلانی ارگونومی دانش آموزان)	حضور	لطیفی
27	ارزیابی جامع سلامت نوجوانان جوانان و دانش آموزان (ارزیابی فعالیت بدنی، سلامت روان، سلامت اجتماعی، اختلالات خونی، تن سنجی و ارزیابی الگوی تغذیه، سلامت اجتماعی، اختلالات اسکلتی و عضلانی ارگونومی دانش آموزان)	عملی	کاردانشجویی / لطیفی
28	ارزیابی جامع سلامت نوجوانان جوانان و دانش آموزان (وضعیت بینایی و شنوایی مشکلات تیروئید مصرف دخانیات و مواجهه با دود پدیکلوز و گال)	حضور / عملی	کاردانشجویی / لطیفی
29	امتحان فاینال	حضور	

فهرست منابع:

الف) کتب:

- بسته خدمات نوین سلامت نوجوانان و جوانان در سامانه سیب
- بوکلت سلامت خانواده
- بسته خدمت سلامت نوجوانان جوانان و مدارس
- حاتمی، ح. و دیگران. کتاب جامع بهداشت عمومی. تهران: انتشارات ارجمند

ب) مقالات به روز:

- Bermejo-Martínez, G., J. Z. Casterad, B. Murillo-Pardo, and J. A. J. Clemente. 2026. “ Health Promoting Schools and Adolescent Health Behaviours: A Comparative Study of Network Affiliation Effects.” *Psychology in the Schools* 63: 644–652. <https://doi.org/10.1002/pits.70116>.
- Mawoyo T, Du Toit S, Laurenzi C, Melendez-Torres GJ, Jordans MJD, Luitel N, van der Westhuizen C, Ross D, Lai J, Servili C, Evans R, Hawkins J, Moore G, Lund C, Tomlinson M, Skeen S. Health Action in ScHools for a Thriving Adolescent Generation (HASHTAG): a feasibility trial of a school-based intervention for mental health promotion and prevention among adolescents in South Africa. *Glob Ment Health (Camb)*. 2026 Feb 12;13:e51. doi: 10.1017/gmh.2026.10149. PMID: 42051789; PMCID: PMC13112311.
- Alshahrani MS, Gannamaneni VK, Kakaraparthi VN, Alahmari KA, Alkhamis B, Reddy RS, Tedla JS, Dixit S, Kakaraparthi L, Nambi G. Health behaviors in school-aged children: global trends in education, socioeconomic status, and adolescent health. *Front Public Health*. 2025 Jun 3;13:1514386. doi: 10.3389/fpubh.2025.1514386. PMID: 40529713; PMCID: PMC12170529.
- Balasooriya Lekamge R, Jain R, Sheen J, Solanki P, Zhou Y, Romero L, Barry MM, Chen L, Karim MN, Illic D. Evidence and Gap Map of Whole-School Interventions Promoting Mental Health and Preventing Risk Behaviours in Adolescence: Programme Component Mapping Within the Health-Promoting Schools Framework: An evidence and gap map. *Campbell Syst Rev*. 2025 Mar 10;21(1):e70024. doi: 10.1002/cl2.70024. PMID: 40065774; PMCID: PMC11891928.

- Laksmi OD, Chung MH, Banda JK, Shieh YY, Waluya SD, Warsini S, Chang PC. Review: School-based interventions for child and adolescent survivors of natural disasters - a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. Child Adolesc Ment Health. 2026 Feb;31(1):41-56. doi: 10.1111/camh.70029. Epub 2025 Sep 15. PMID: 40954040.
- Vancampfort D, Ward PB, Kwiringira JN, Van Damme T, Rosenbaum S, Mugisha J. A culturally sensitive act-belong-commit-based school intervention reduces the burden of anxiety and depression in adolescents: A pilot cluster-randomized trial from Uganda. J Affect Disord. 2025 Aug 1;382:399-406. doi: 10.1016/j.jad.2025.04.128. Epub 2025 Apr 23. PMID: 40280431.
- Duan P, Li C, Yuan Z, Yuan J, Feng X. Multi-component school intervention reduces obesity and improves health behaviors in children: a cluster-randomized controlled trial. Sci Rep. 2025 Nov 18;15(1):40607. doi: 10.1038/s41598-025-24295-y. PMID: 41253945; PMCID: PMC12627419.
- Key factors affecting health promoting behaviors among adolescents: a scoping review
- Morningstar M, Burns JA. Probing puberty as a source of developmental change in neural response to emotional faces in early adolescence. Developmental Psychobiology. 2025 Mar;67(2):e70037.
- Morningstar M, Burns JA. Probing puberty as a source of developmental change in neural response to emotional faces in early adolescence. Developmental Psychobiology. 2025 Mar;67(2):e70037.
- Efthymiou E, Katsarou DV, Sofologi M, Megari K, Papadopoulou S, Mantsos E, Daiban S. A systematic review of school-based behavioral interventions and the symbolic labor of inclusion for children with chronic illness. InHealthcare 2025 Aug 11 (Vol. 13, No. 16, p. 1968). MDPI.
- Yoon J, Seo HJ, Cho J, Lee SJ, Lee JS, Choi Y, Noh S. Effects of school nurse-led asthma interventions for students: A systematic review. The Journal of School Nursing. 2026 Jun;42(3):242-59.

ج) محتوای الکترونیکی:

- <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>
- <https://www.who.int/publications/i/item/sea-cah-16>
- <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>
- <https://aidsinfo.unaids.org/>
- united Nations Department of Economic and Social Affairs. World population prospects 2024.
- <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>
- <https://platform.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/adolescent-data>

د) منابع برای مطالعه بیشتر: